

Vragen stellen en feedback geven in de klas

Wat kun je daarvoor gebruiken?

In het onderwijs worden veel vragen gesteld door docenten en leerlingen, en veel antwoorden gegeven. Soms wordt het goede antwoord gegeven, maar soms is het antwoord niet helemaal goed, of er helemaal naast. Hoe je als docent dan reageert is ook van belang. Vragen en antwoorden zijn interessante middelen om het leren, de taal en het denken te stimuleren.

Om het middel, vragen stellen, zo optimaal mogelijk te kunnen inzetten, beschrijft Margreet Verboog welke soorten vragen er zijn, op welke momenten ze gebruikt worden, en hoe we vragen effectief kunnen gebruiken om taal en denken te stimuleren. Ook geeft ze allerlei mogelijkheden om op antwoorden van leerlingen te reageren.

Tot slot kijkt ze naar de vragen die de leerlingen zelf stellen.

Het doel van de vraag

Schoolse vragen zijn bedoeld om te weten te komen wat de leerling weet, het zijn vragen waarvan het antwoord bekend is: *Hoe zie je dat dit reclame is? Noem eens de soorten ongewervelde dieren?*

Vaak worden door docenten *semi-echte vragen* gesteld. Bij deze vragen lijkt het of de docent het antwoord niet weet, maar dat is alleen schijn: *Kun jij me helpen, en vertellen hoe ik dit moet tekenen? Ik snap het niet goed, weet jij soms hoe het moet?* Dat is op zichzelf niet verkeerd, mits spaarzaam ingezet. Als het een truc wordt, kijken leerlingen er dwars doorheen.

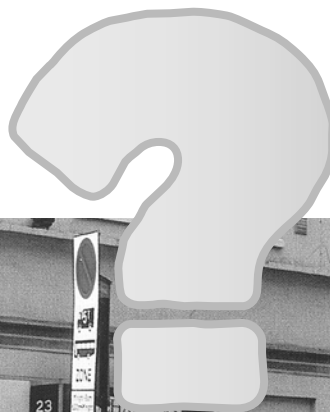
Een bekende valkuil is wanneer de docent naar een mening vraagt, waarbij hij al het goede antwoord heeft bedacht. Een echte vraag naar een mening heeft nooit een fout antwoord, per definitie is ieder antwoord goed.

Vragen waarop de docent het antwoord niet weet

Dit zijn vragen van een ander soort, waarbij gevraagd wordt naar mening, voorkeur, ervaring of plannen van de leerling: *Wat vind jij dat ze moeten doen? Heb jij dat ook wel eens? In welk museum ben jij wel eens geweest? Naar welk land zou jij willen reizen op vakantie?*

Deze vragen hebben als gemeenschappelijk kenmerk, dat er geen fout ant-

De methode van Marion Blank

woord mogelijk is, en dat de docent werkelijke interesse toont voor de leerling. Beide aspecten hebben een positieve uitwerking op de leerlingen. Ook (taal)zwakke leerlingen krijgen zo de kans zonder angst te falen antwoord te geven.

Vorm van de vraag

Vragen worden qua vorm verdeeld in open en gesloten vragen:

gesloten vraag of ja/nee vraag beginnen met een werkwoord	het antwoord is ja of nee, als het woord of er één of meer keer in voorkomt is het antwoord een van de keuzemogelijkheden.
open vraag of vraagwoordvraag beginnen met een vraagwoord	hebben ieder mogelijk antwoord, een woord, een bijzin of een heel verhaal.

Vaak zien we de aanbeveling zoveel mogelijk open vragen te stellen. Terecht, want de leerling krijgt bij ge-

sloten vragen weinig kans te spreken. In de praktijk is de indeling niet geheel eenduidig, niet elke gesloten vraag is echt 'gesloten'. Het kan een echte ja/nee vraag zijn: *Heb jij je boek bij je?* of een verkapte open vraag: *Weet je wat een persoonsvorm is?* Deze vorm wordt vaak gekozen om een vraag wat minder direct te maken; als de leerling het antwoord niet weet, kan hij nee zeggen, als hij het weet kan hij het goede antwoord geven. Je geeft als het ware een ontsnappingsmogelijkheid. We gebruiken deze vorm ook als we in het sociaal verkeer vragen stellen: *Heb je een tientje voor me te leen? Heb je even tijd?*

Open vraag of vraagwoordvraag

Hiermee kun je vragen naar feiten: *Wat zie je op het plaatje, wanneer was de tweede wereldoorlog?, wat doet de moeder in dit verhaal?*

Ook kunnen deze vragen aanzetten tot denken: *Hoe zou het komen dat...? Wat zou er gebeuren als.....? Waar hebben we dit vaker gezien?*

Hieronder geven we manieren om denkvragen te vereenvoudigen.

Vraag als onderdeel van de les

Op vele momenten en bij veel werkvormen worden vragen gesteld. Het begint al met vragen om voorkennis te activeren: *Waar denken we aan bij het woord democratie? Welke insecten ken je?* Een punt van aandacht is hierbij dat de leerlingen met de grootste algemene ontwikkeling het beste kunnen antwoorden, en de leerlingen met weinig taal daardoor geen kans krijgen. Vermijd daarom: *Wie weet wat is?* in het algemeen te stellen. Las na de vraag een pauze in en zeg: *Denk allemaal even na*, zodat iedereen kan nadenken, noem daarna een naam.

Bij het geven van groepsopdrachten zullen vaak vragen over de stof of de leertekst gesteld worden, of denkvragen. Bij het bedenken van deze vragen is het nodig, zoveel mogelijk afwisseling in te bouwen, om alle leerlingen, ook de zwakke, een kans te geven deel te nemen aan het groepsgebesprek. In de volgende paragraaf geven we een overzicht van denkvragen op verschillende niveaus.

Vragen over het leerproces hebben vaak plaats in klassikale (na)besprekingen, en zetten de leerlingen aan het denken over hoe ze het aanpakken: *Hoe heb je de informatie gevonden? Wat was lastig bij deze opdracht? Hoe heb je het aangepakt?*

De docent zal daarbij vragen om verduidelijking bij vage antwoorden en doorvragen om het gesprek op een hoger niveau te tillen.

Bij uitleg van de leerstof of het geven van instructie horen weer controlevragen, om te horen of het begrepen is. *Heeft iedereen het gesnapt? Nog vragen?* is daarbij niet voldoende. Vragen om het nog eens in eigen woorden te herhalen geeft werkelijk controle of het duidelijk is: *Hoe komen we aan zoveel volt? Leg eens uit?*

Tenslotte zijn er de toetsvragen. Iedereen die wel eens een toets gemaakt heeft, weet hoe snel daarbij verwarring kan ontstaan. Wat bij het maken van de vraag eenduidig leek te zijn, blijkt vaak vele andere mogelijkheden te hebben. Een voorbeeld uit een spreektoets: als antwoord op de vraag: *Kunt u me vertellen hoe ik naar het station moet lopen?* bleek ook het antwoord: *Dat weet ik niet* voor te komen, en dat is passend in de situatie.

De principes van de methode van Marion Blank

Uit het bovenstaande blijkt, dat het goed overdenken en formuleren van vragen veel verschil maakt in het rendement van de les. Vragen op verschillend niveau, positief feedback geven, doorvragen als het antwoord niet helemaal klopt, kan ook de zwakkere leerlingen steunen.

M. Blank werkte in de jaren zeventig van de vorige eeuw met kinderen met taalachterstanden. Zij ontwikkelde voor deze kinderen een methode, gebaseerd op vragen stellen, om taal en denken te stimuleren. Ook al werkte zij met jongere kinderen, en individueel of in kleine groepjes, de didactische principes blijven bruikbaar. Zij kunnen zonder moeite gebruikt worden in het voortgezet onderwijs.

Een belangrijk principe van de methode is de verifieerbaarheid: door materiaal en afbeeldingen kunnen zowel goede als foute antwoorden geverifieerd worden: *Wijs maar aan / doe het maar / laat maar zien / wat bedoel je precies?* Uiteraard is het niet mogelijk ieder onderwerp werkelijk te tonen, maar vulkanen of ridders bij voorbeeld kunnen prima op afbeeldingen aangewezen worden. Gelukkig zijn veel schoolboeken ruim voorzien van plaatjes en foto's, maar bij de voorbereiding van lessen blijft dit een belangrijk punt

**Vragen op
verschillend niveau,
positief feedback geven,
doorvragen
als het antwoord niet
helemaal klopt, kan
ook de zwakkere leerlingen
steunen.**

voor de docent om te checken: Kan ik het laten zien? Heb ik materiaal genoeg? Een echte veer bij een natuurkundeles kan veel duidelijk maken over de evenwichtsstand.

Een ander principe is de duplicatie van voorbeelden: vooral bij praktijklessen zoals techniek of verzorging is het goed om als iets gemaakt is, de materialen waarmee begonnen werd nog te kunnen tonen, om het proces nog eens te bespreken: *Wat hebben we nu gebruikt?*

Verder is het nuttig gebruik te maken van contrasten: niets werkt zo duidelijk bij uitleg als het laten ontdekken dat iets wel of juist niet werkt, zwaar of licht is, zoet of zuur. Een goed voorbeeld is het laten ontdekken door de leerlingen van het nut van aantekeningen maken door dat eerst niet, en daarna wel te laten doen, en te vragen bij welke keer zij nog het meeste konden reproduceren van de stof.

De leerlingen actief bezig te laten zijn is een van de basisprincipes van taalgericht vakonderwijs, en ook bij Blank. Vooral het kunnen rondlopen en zelf iets pakken of ergens bij zoeken kan vooral voor (over)actieve leerlingen een groot verschil maken. Zij houden daardoor langer vol met een onderwerp bezig te zijn.

Tenslotte is er het principe van de afwisseling van makkelijke en moeilijke vragen, en vooral het belangrijke principe dat ieder gesprek moet eindigen met goed te beantwoorden vragen, zodat het gevoel ontstaat bij de leerlingen dat ze het goed doen en iets geleerd hebben.

Niveaus van de vragen

Om een goede afwisseling van vragen te kunnen bewerkstelligen, en voor leerlingen op verschillende niveaus denkvragen te kunnen stellen, geeft Blank een indeling in soorten denkvragen.

Zij onderscheidt vier niveaus van denkvragen, waarbij de afstand tussen waarnemen en taal steeds groter is. Het is niet een volgorde in moeilijkheid van de vragen, maar in moeilijkheid van taal en denken. Deze lijst is zeer geschikt om te gebruiken bij de voorbereiding van lessen, en daarom geven we hem hier weer:

Niveau I : matching van waarnemingen

eenvoudig discrimineren	Wat is hetzelfde? of: Wat lijkt hierop?
onthouden	Wat heb je nu gebruikt? Wat hebben we gisteren gedaan?
benoemen	Wat is dit? Hoe heet dit? Hoe noemen we zoiets?
associëren	Waar denk je aan bij het woord?

Benoemen wordt veel gebruikt, het is goed om het af te wisselen met de andere vragen.

Sommige zijn heel geschikt als introductie op een onderwerp of les. Belangrijk is het daarbij te vermijden, dat er een te groot beroep wordt gedaan op algemene kennis. Dan zullen altijd dezelfde leerlingen, namelijk diegenen met een grote algemene kennis, het antwoord weten.

Let wel, het is niet zo dat een denkvraag op dit niveau ook automatisch een makkelijke vraag oplevert. Wanneer we bij voorbeeld vragen *Hoe noemen we deze tekstsoort?* zonder dat tekstsoorten behandeld zijn, kan het een moeilijke vraag zijn.

Niveau II : Analyse van waarnemingen

moeilijker discrimineren	Wat zijn de overeenkomsten/verschillen van?
onthouden van informatie	Wat heb je hierover geleerd/gelezen?
benoemen van relatieve eigenschappen	Wat is de grootste/nuttigste/belangrijkste? Zet op volgorde van ... tot ...
hanteren van begrippen	Wat zijn de delen of kenmerken van ...? Hoe kun je dat herkennen? Waaruit bestaat het?
bewustzijn van taal	Vertel in je eigen woorden Wat is de hoofdgedachte van?
beschrijven	Wat is een? Beschrijf het proces van ...

Bij een aantal van dit soort vragen past de aanwezigheid van materiaal, om vergissingen of het weglaten van onderdelen te kunnen aangeven.

Niveau III : ordenen

functie benoemen	Waar mee/met wat.....?
categoriseren	Wat hebben ze allemaal hetzelfde?
een ander standpunt innemen	Wat zou jij doen/zeggen als.....?
uitsluiten	Noem iets dat geen/niet?
ordenen	Leg de zinnen/plaatjes in de goede volgorde

Op dit niveau spreken we al niet meer over wat we waarnemen, maar zijn we erover aan het denken met verschillende invalshoeken. De vraag: *Wat zou jij doen/zeggen als....., kan sociale of emotionele aspecten belichten: Wat zou jij doen als je de baas was van dit bedrijf? Wat zou jij doen als je ziet dat iemand gepest wordt?*

Niveau IV : redeneren

middel-doel redeneren	Hoe kunnen we dit oplossen? Hoe kun je hier een van maken?
oorzaak-gevolg redeneren	Laat zien dat het gevolg is van
voorspellen	Wat zou er gebeuren als?
flexibiliteit	verschillende oplossingen zoeken
motiveren	Waarom is goed/fout/belangrijk?
bewijzen	Welk bewijs kun je geven voor?

Niet alleen het denkniveau van de vragen is hier hoog, maar ook het antwoord vereist een taalvaardigheid die niet iedere leerling zal bezitten. Dan wordt het belangrijk ook op vage en halve antwoorden zo te reageren, dat de leerling als het ware een stapje hoger komt. Zowel voor de reactie op het antwoord, als voor de manieren, waarop we vragen kunnen vereenvoudigen, worden hieronder mogelijkheden gegeven.

Bij al deze vragen is het van belang de leerlingen eerst even tijd te gunnen om na te denken, en daarna pas iemand een beurt te geven. Een manier, om te zorgen dat de hele klas over het

antwoord nadenkt is de bekende werkvorm *denken, delen uitwisselen*, waarbij de leerlingen na even nagedacht te hebben met een ander hun antwoord bespreken. Daarna wordt een aantal antwoorden klassikaal besproken.

Hoe reageren we op het antwoord?

Een treurig moment zowel voor docent als voor leerling is het wanneer de docent een gerichte vraag stelt aan een leerling die daarop geen, of een fout antwoord geeft. Vooral als de docent juist deze leerling heeft gekozen omdat die weinig praat en hem de kans wil geven ook iets te zeggen. Wat te doen? Een ander kind de vraag stellen geeft het eerste kind het gevoel te falen, misschien al voor de zoveelste keer.

Om te zorgen dat dit geen faalervaring wordt, maar toch nog een succeservaring geeft Blank een aantal handvatten om vragen te vereenvoudigen. In de eerste plaats is het daarvoor nodig een analyse te maken van soorten antwoorden.

Antwoord Reactie

goed	eventueel een moeilijker vraag stellen
deels goed, vaag, onvolledig	vragen om verduidelijking
onduidelijk, onverststaanbaar	zeggen dat je niet begrijpt wat bedoeld wordt, vragen om verheldering of herhaling
fout: onjuist	de leerling heeft de vraag wel begrepen, doorvragen, vereenvoudigen
fout: associatief	de vraag herformuleren, vereenvoudigen
fout: irrelevant of geen antwoord	waarschijnlijk is de vraag te moeilijk: vereenvoudigen van de vraag of van de taal van de vraagzin
weet ik niet	twee mogelijkheden: vraag vereenvoudigen, of de taal van de vraag vereenvoudigen

Om te beginnen moet ieder antwoord geprezen worden, niet alleen de goede maar ook een poging tot antwoord. Als we willen, dat ook taalzwakke leerlingen antwoorden blijven geven, moeten we deze kinderen aanmoedigen. Het is niet nodig om een fout antwoord af te keuren met: *Nee of dat is niet goed*. Er zijn talloze manieren om de poging te prijzen: *Dat is het bijna/nog niet helemaal/wat anders, ik bedoel*,

ik zal het een beetje anders vragen.....
etc.etc. Probeer voor jezelf zoveel mogelijk manieren te verzinnen om een poging tot antwoord te prijzen, en schrijf ze op een spiekbriefje!

Een voordeel is, dat je terwijl je de poging prijst, kan nadenken over wat je reactie zal zijn. Bij een aantal van de bovenstaande mogelijkheden: vaag, onduidelijk, onverstaabaar past een vraag om verheldering: *Wat zeg je / wat bedoel je precies / ik begrijp je niet helemaal.* Ook kan de docent een poging doen om het antwoord zelf opnieuw te formuleren: *Bedoel je....?* Bij een irrelevant antwoord, waarbij het antwoord niets met de vraag te maken heeft, of geen antwoord, kunnen er factoren in het spel zijn die met de vraag niets te maken hebben. Faalangst of de leerling heeft de vraag niet verstaan bij voorbeeld. Je kunt nog een poging wagen door drastisch te vereenvoudigen, zoals een keuze bieden uit twee mogelijkheden, waardoor de leerling wel begrijpt waar het over gaat.

Bij *weet ik niet* is het nooit zeker dat de leerling het echt niet weet, het kan ook zijn dat hij het moeilijk vindt om het antwoord te verwoorden. Dan kan het werken de vraag te veranderen in een ja/nee vraag, of een keuze te bieden. Daarna kan een andere leerling of de docent zelf nog het goede ant-

woord verwoorden, als voorbeeld.

Ook bij *deels goed, onvolledig, onjuist, associatief* kan er doorgevraagd worden. Blank geeft daarvoor een aantal manieren:

Manieren om vragen te vereenvoudigen

•Herformuleren van het probleem

Dit moet leiden tot het eenvoudiger worden van de taal. Veel herformuleringen die we in de klas horen, maken de vraag niet makkelijker: *Dus wat gebruik je dan om de saus in te dikken? (Geen antwoord) Nou, hoe heet dat ook alweer?* Wat hier bij voorbeeld past is: *Wat gebruik je om de saus dikker te maken?*

De taal van een toetsvraag kan moeilijkheden veroorzaken, zoals in: *Zet in drie zinnen uiteen wat.....* Dan wordt het werkwoord *uiteenzetten* mogelijk niet herkend. Eenvoudiger is: *Kun je in drie zinnen beschrijven wat.....?*

Ook dubbele ontkenningen zijn vaak een struikelblok: *Waarom is het niet onmogelijk om.....?* Beter: *Waarom is het soms mogelijk om.....?*

•Opsplitsen van een complexe denктаak of zin

- (1) Zou jij dat uit kunnen rekenen, iets met 20 vermenigvuldigen?.
- (2) Kun jij iets uitrekenen door met 2 te vermenigvuldigen? Ja, en daarna met 10?

Veel vragen bestaan eigenlijk uit twee delen en dat wordt meteen duidelijk als het antwoord maar over een deel gaat: (1) *Wie was de baas in dit verhaal en hoe weet je dat?*

Antwoord: *De boer.* (2) *Ja, en wat zegt hij tegen zijn knechten?*

•Bekende informatie in herinnering brengen

Weet je nog wat we altijd doen met die nul? Of: Weet je nog wat we gisteren gedaan hebben? Of: Hoe kun je bepalen wat de persoonsvorm is?

•Een handeling laten uitvoeren of afbeelding laten bekijken.

Als dit mogelijk is, doordat er een afbeelding of materiaal aanwezig is, is dit de ideale manier om een vraag te vereenvoudigen. Ook bij praktijklessen is dit heel bruikbaar: *Probeer het maar / doe het maar / wijs maar aan wat je bedoelt / waar zit / staat het dan?* Dit zijn allemaal manieren om vage antwoorden te laten verduidelijken. Daarna kan het goede antwoord, eventueel met hulp van anderen, verwoord worden: *Nu heb je.....*

•De aandacht richten op belangrijke kenmerken

Ook bij aanwezigheid van materiaal, of bij teksten of zinnen op het bord of in het boek: (1) *Welke woorden staan in het meervoud?* (2) *Hoe kun je zien wat een meervoud is in het Frans?* (1) *Hoe weet je dat die mensen elkaar al kennen?* (2) *Welk woord gebruiken ze als groet?*

•Gedeeltelijk zeggen van de oplossing

Dit kan door een keuze aan te bieden: *Is het zwaar of licht? Groot of klein? Dit woord of dat woord? Het konijn of de vis?*

Als een van de twee mogelijkheden overduidelijk fout is, wordt de vraag zo versimpeld dat iedereen hem kan beantwoorden. Dit moet alleen gebruikt worden in noodzakelijke gevallen, om een faalangstig kind of een leerling met erg weinig taal te helpen. Als dat niet nodig is, is een vereenvoudiging te prefereren waarbij een werkelijke keus wordt gegeven.

•Een andere leerling vragen om het antwoord

Dit zal soms onvermijdelijk zijn, bij voorbeeld als een van de voorgaande

manieren van vereenvoudiging geen antwoord oplevert. *Kun jij hem helpen,?* is dan een prettige manier om dit te vragen.

• *Zelf het antwoord geven op de vraag*

Het laatste redmiddel, en een indicatie voor de docent, dat er nog iets niet helemaal duidelijk is, of dat de vraag te moeilijk is voor deze groep.

Dit alles is uiteraard niet anders dan wat veel docenten al dagelijks doen. Door het systematisch bij elkaar te zetten, kun je je repertoire uitbreiden. De bovenstaande lijstjes zijn vooral bruikbaar om te gebruiken bij de voorbereiding van lessen, daarbij kan het een goed idee zijn sommige een posje op je tafel te leggen, om een spiekbriefje te hebben waar je even naar kunt kijken alvorens antwoord te geven.

Vragen van de leerling

Algemeen gesteld is het beter om op een vraag van een leerling niet onmiddellijk een antwoord geven, maar de vraag, als dat nodig is correct, te herhalen, en aan de andere leerlingen te stellen. Dit kan bij alle vragen, ook vragen naar feiten of herhaling van de instructie. Bijkomend voordeel is dat duidelijk wordt of de rest van de klas het antwoord wel weet, of ook nog niet.

• *vragen maken bij samenwerkend leren*

Ook leerlingen stellen veel vragen in de les, daartoe al dan niet uitgenodigd door de docent. Een werkvorm die veel oplevert, is de leerlingen in groepjes vragen te laten bedenken over een onderwerp. Een mooi voorbeeld hiervan wordt gegeven op de video: *Heeft een kwal botten?* Het onderwerp ordening van dieren wordt hier geïntroduceerd aan de hand van plaatjes en foto's van allerlei dieren. Nadat de leerlingen hier in groepjes een zelfbedachte ordening in hebben aangebracht, gaan ze vragen bedenken over: stevigheid bij dieren. De vragen die ze dan bedenken zijn: *Waarom heeft een schildpad een schild? Hoeveel spieren heeft een dier?* Het voordeel van het laten maken van vragen, is naast het actief bezig zijn, het feit dat een vraag eigenlijk niet fout kan zijn, hoogstens moeilijk te beantwoorden.

Het is
juist zaak
in mondelinge situaties

zo veel
mogelijk
afwisseling
te brengen.

• *vragen naar instructie*

Wat moet ik doen, ik snap het niet? Dit is waarschijnlijk de meest gestelde vraag in het onderwijs. Voor de docent, die het net heeft uitgelegd tamelijk frustrerend. Het is goed altijd te bedenken dat niemand zoiets voor niets vraagt. Niemand vind het leuk om dom te lijken, ook een leerling niet. Het kan een uitgelezen kans zijn, een andere leerling de instructie nog eens te laten herhalen, (*....., kun jij hem helpen?*) om zo te controleren, of de instructie inderdaad wel duidelijk is geweest.

Vakdocenten moeten erop bedacht zijn, dat een vraag om uitleg niet alleen kan slaan op de opgave, maar ook kan betekenen dat er onbekende woorden in de opgave staan.

• *vragen naar feiten*

Wat is een grafiek? Wat is een tabel? Hier geldt bij uitstek het parool: *..... kun je helpen?* Het automatisme om het antwoord te geven, kan met enige oefening worden omgezet in het automatisme, het antwoord te vragen.

• *vragen om uitleg*

Een vraag om uitleg moet altijd van harte toegejuicht worden, leerlingen zeggen niet graag dat ze iets niet begrijpen in de klas. Nog te veel geldt in het onderwijs onbegrip als synoniem met onkunde of domheid. Als gevolg daarvan worden vragen om uitleg of herhaling van de instructie niet gesteld, met als gevolg fouten en onvolledig. Daarmee is de vicieuze cirkel dan rond.

De *waaromvraag* kan ook door een leerling worden gesteld, bij voorbeeld: *Waarom moeten we dit weten? Waarom doen we dit?* Het kan een mooie aanleiding zijn voor een gesprekje over het leerdoel. De motivatie van de leerling wordt beter, als hij weet wat het

doel is van wat hij moet doen. De irritatie die deze vraag kan opwekken bij de docent, komt meestal voort uit onzekerheid van de docent, wat dat doel eigenlijk is. Het is beter daarover zelf of met collega's na te denken, en de vraag: *waarom moeten we dit weten?* serieus te nemen.

• *vragen naar de bekende weg*

Dit soort vragen, zoals: *Moeten we deze opgave maken? Waar staat die som?* kent iedere docent. Het is iets dat al overbekend is, of juist nergens op slaat. En het zijn vaak dezelfde kinderen die dit soort vragen stellen. Bij taalzwakke, of slecht luisterende leerlingen is het toch zaak er van uit te gaan dat de vraag serieus bedoeld is. Het kan zijn dat hij ergens iets opgevangen heeft, wat tot verwarring leidt, of het niet goed verstaan heeft. De oplossing is ook nu weer de vraag te herhalen voor de rest van de groep. Daaruit blijkt dan meteen of de verwarring soms algemeen is.

Tenslotte

Leren, taal en denken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Vragen stellen en feedback daarop geven zijn de middelen die wij gebruiken om dit proces te stimuleren.

Het is geenszins onze bedoeling om te suggereren dat een les nog uitsluitend uit vragen en antwoorden moet bestaan, integendeel: het is juist zaak in mondelinge situaties zo veel mogelijk afwisseling te brengen. Hier wordt een aantal handvatten gegeven die de docent in staat stellen zo optimaal mogelijk gebruik te maken van vragen, en vooral om mogelijkheden te hebben door te vragen als een leerling niet (helemaal) het goede antwoord geeft.

Margreet Verboog

De auteur is docentopleider Nt2 bij het Centrum voor Nascholing Amsterdam.

Literatuur

- *Voor ideeën en voorbeelden heb ik gebruik gemaakt van de volgende boeken. Voor meer praktische informatie over taalgericht vakonderwijs zijn deze zeer bruikbaar.*
- M. Blank, THE LANGUAGE OF LEARNING.
- M. Hajer en T. Meestringa, HANDBOEK TAALGERICHT VAKONDERWIJS (VO/BVE).
- M. Verhallen en R. Walst, TAALONTWIKKELING OP SCHOOL (BO).
- S. Verhallen (red.) VAKTAAL (BVE).